

Poštovní styk za přijatelnou
cenu je univerzální službou

TEXT: DAVID VOSOL, OLDŘICH KRKOŠKA / FOTO: PROFIMEDIA

KONEC MONOPOLU = NOVÝ ZAČÁTEK?

LIBERALIZACE POŠTOVNÍHO TRHU V ČESKÉ REPUBLICE UDĚLALA DALŠÍ VÝZNAMNÝ KROK. NA NOVÝ ROK VSTOUPILA V ÚČINNOST NOVELA ZÁKONA O POŠTOVNÍCH SLUŽBÁCH. BUDE TO ZNAMENAT TAKÉ ZAČÁTEK NOVÉ ÉRY?

Státní podnik Česká pošta přišel 1. ledna o jeden ze svých nejvýnosnějších monopolů – doručování zásilek obsahující písemnosti do 50 gramů. Na tento okamžik čekali několik let alternativní provozovatelé poštovních služeb, jež hodlají České poště konkurovat a vybojovat si vlastní místo na trhu. Přinesla ovšem tzv. liberalizační novela zákona o poštovních službách to, co si od ní účastníci trhu slibovali?

Po důkladném prostudování novely je třeba bohužel říci, že některá její ustanovení jsou přinejmenším sporná.

K přiblížení problematiky liberalizovaných služeb je vhodné uvést, že Česká republika je na základě mezinárodních smluv a evropských předpisů povinna zajistit určitý minimální standard vybraných poštovních služeb a jejich dostupnost za přijatelnou cenu. Tyto služby, jež

jsou obecně považovány za součást sociálních služeb státu, jsou v terminologii Evropské unie označovány jako univerzální služba, českým zákonem o poštovních službách pak jako základní služby (dodávání obyčejných zásilek, balíků, doporučených zásilek apod.). Účelem základních poštovních služeb je přitom zajistit, aby kterákoliv osoba měla s minimálním úsilím a za přijatelnou cenu možnost písemně

Advokát Mgr. David Vosol M.B.A. a Mgr. Oldřich Krkoška působí v advokátní kanceláři bpv Braun Partners s.r.o.

komunikovat (prostřednictvím dopisů, apod.) s orgány veřejné správy nebo kýmkoliv jiným, a to na území kteréhokoliv členu Světové poštovní unie. V dnešní době stupňující se dominance elektronických komunikací nám sice takový požadavek může připadat jako čirá nostalgie, nicméně uvědomme si, že Světová poštovní unie vznikla již v roce 1874 a ještě před přibližně 20 lety většina obyvatel světa, včetně České republiky, nevěděla, že něco jako e-mail vůbec existuje. V oblasti komunikace s veřejnou správou jsou pak poštovní zásilky teprve v poslední době jen zvolna nahrazovány datovými zprávami z datových schránek.

Bez zajímavosti také jistě není, že původní účel základních poštovních služeb, tj. komunikace obyvatelstva mezi sebou nebo s veřejnou mocí, plní v současnosti pouze cca 5 procent přepravovaných zásilek, resp. cca 10 procent, pokud započítáme i zásilky odesílané domácnostmi podnikatelům. Zbýlých 90 procent zásilek tvoří tzv. transakční pošta, jež sice formálně naplňuje znaky základních poštovních služeb, ale obsahově (zejména jako komunikace mezi podnikateli, popř. podnikatelů ke svým zákazníkům – výpisy z účtů, fakturace, apod.) nemá se sociální službou státu nic společného.

Aby byl zaručen provoz základních poštovních služeb a jejich všeobecná dostupnost, je v každém členském státě Světové poštovní unie určen jeden provozovatel poš-

tovních služeb, který má povinnost je zajišťovat v určené kvalitě a to bez ohledu na jejich rentabilitu. V České republice je takovým provozovatelem prozatím přímo ze zákona Česká pošta, s. p., do budoucna o takové postavení bude možno soutěžit. K zajištění dostupnosti základních poštovních služeb je třeba udržovat síť poštovních poboček, doručovatelů, logistických uzlů atd. To s sebou samozřejmě nese nemalé náklady. V době monopolu na doručování zásilek do 50 gramů měla Česká pošta zaručený přísun poštovních zásilek, jimiž naplní svou síť a ufinancuje ji. Liberalizací však tato jistota končí.

A právě náhrada případné ztráty z povinnosti zajišťovat základní poštovní služby je to, co minimálně poslední rok jitří emoce a vášně u zainteresovaných stran (provozovatelé poštovních služeb, ČTÚ, ministerstvo průmyslu a obchodu). Původní návrh ČTÚ počítal s tím, že případnou ztrátu, jež České poště může vzniknout v důsledku povinnosti zajišťovat základní poštovní služby, si ponese zčásti sama Česká pošta (do jednoho procenta jejich celkových nákladů), zčásti ostatní provozovatelé poštovních služeb (až 1,5 procenta jejich výnosů) a případnou zbylou

ztrátu pak státní rozpočet. Ačkoli by bylo nejlogičtější řešením, aby si stát sám zcela hradil sociální služby, jež si prostřednictvím zákona od provozovatele základních služeb objedná, bylo toto polovičaté řešení alespoň s předvídatelnými důsledky. Nicméně během mezi-rezortních připomínkových řízení bylo přijato rozhodnutí, že v době rozpočtových škrťů musí být celá případná ztráta financována pouze provozovateli poštovních služeb, a to bez jakýchkoli limitů. Od 1. ledna 2013 tak základní poštovní služby musejí financovat všichni operátoři s výnosy alespoň ve výši 10 000 000 korun ročně. Jediný limit, který v zákoně zůstal (tj. že „výše platby nesmí být ... zjevně nepřiměřená“), je bez dalších doprovodných kritérií naprosto neurčitý a neúčinný.

Česká pošta i její konkurenti se tak dostali do svízelné pozice. Na jednu stranu musí Česká pošta udržovat poštovní síť (obdobně jako např. telefonní operátoři nebo distributoři elektřiny či plynu), ale nemá (na rozdíl např. distributorů elektřiny či plynu) zajištěny výnosy k úhradě nákladů na její provoz, neboť není jisté, kdo by jí měl platit a v jaké výši.

Alternativní provozovatelé poštovních služeb na druhé straně stejně oprávněně namítají, že pokud mají podnikat na poštovním trhu, musejí také mít možnost řádně sestavovat své finanční plány. Současná podoba poštovního zákona se tak spíše jeví jako protiústavní zásah do svobody podnikání, neboť alternativní provozovatelé poštovních služeb nemohou na daný rok plánovat, kolik ze svých plánovaných výnosů budou muset odvést České poště. To platí o to více, pokud jsou ti, kteří mají platit, zákonem vyloučeni z řízení o tom, kolik v konečném důsledku zaplatí, a to i přesto, že dle ustálené judikatury

SOUČASNÁ PODOBA POŠTOVNÍHO ZÁKONA SE JEVÍ JAKO PROTIÚSTAVNÍ ZÁSAH DO SVOBODY PODNIKÁNÍ.

